

Državni izpitni center

M 0 8 1 5 6 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 4. junij 2008

SPLOŠNA MATURA

1. IKONOGRAFIJA

- A) Slika 1 – akt, slika 2 – portret, slika 3 – krajina, veduta.
(Tri navedbe 1 točka.)
- B) Upodabljanje prizorov iz vsakdanjega življenja ljudi. V prizorih praviloma nastopajo anonimni, le s stanovsko pripadnostjo zaznamovani protagonisti, ki so običajno predstavljeni v okviru vsakdanjih dejavnosti, značilnih opravil, stanovskih navad itd. Barok. Nizozemska.
(Tri navedbe 1 točka.)
- C) Gre za upodobitev vesele družbe pri kartanju in pijači, izpostavljen je moralistični motiv goljufa, osebe so portretno zaznamovane, vključen pa je tudi slikarjev avtoportret.
(1 točka)
- D) Prizori dela na polju (oranje, setev, žetev); prizori lova (lov s sokoli, lov na divjega prašiča); prizori gostij in zabav.
(Tri navedbe 1 točka.)
- E) Zaradi prepričanja, da je telo grešno, nečisto, podvrženo oblasti hudiča, da je v nasprotju z dušo grdo in pohujšljivo.
(1 točka)
- F) Slika 9 – Afrodita ali Venera, slika 10 – Bakh ali Dioniz, slika 11 – Apolon.
(Tri navedbe 1 točka.)

2. POZNAVANJE OBDOBJA

- A) Paleolitik (paleolitska umetnost), neolitik (neolitska umetnost), kovinska obdobja (umetnost kovinskih obdobj).
(Tri navedbe 1 točka.)
- B) Slike 1, 2 in 4 – paleolitik; sliki 3 in 5 – neolitik; slika 6 – kovinska obdobja.
(1 točka)
- C) Preprosta kompozicija, ni poskusov iluzionističnega prikazovanja globine; posamezne figure so upodobljene druga vrh druge; ni poskusov oblikovanja telesnosti posameznih figur.
(1 točka)
- D) Klesanje, rezljanje, modeliranje, graviranje, torevtika.
(Tri navedbe 1 točka.)
- E) Shematičnost, poudarjeni sekundarni ženski spolni znaki (boki, prsi); kult/čaščenje.
(1 točka)
- F) Megalitska arhitektura; gre za kromleh (kultni prostor okroglega tlorisa); sestavljajo ga koncentrični krogi iz menhirov (prostostoječi kamni) in dolmenov (dva menhira, čez katera je postavljena vodoravna preklada).
(1 točka)

3. POZNAVANJE OBDOBJA

- A) Arhaisko obdobje – slike 2 in 5; klasično obdobje – slike 1 in 4; helenistično obdobje – slike 3, 6 in 7.
(Vse navedbe 2 točki, polovica navedb 1 točka.)
- B) Kopjenosec (Doriforos); Poliklejt; akt.
(1 točka)
- C) Figure niso več negibne, ujete v blok, temveč so upodobljene bolj življenjsko, kakor da bi se premikale (pojavi se različne postavitve figur); uveljavi se klasični (lepotni) kanon (višina glave je sedmina višine celotnega telesa); kiparji pri oblikovanju človeške figure uporabljajo kontrapost (razporeditev teže na obremenjeno in razbremenjeno nogo).
(Tri navedbe 1 točka.)
- D) Slika 5: Človeška figura je upodobljena negibno (statično). Slika 6: Človeška figura je upodobljena razgibano (dinamično), v gibanju.
Slika 5: Telo figure je zakrito z obleko (oblika stebra). Slika 6: Poudarjena je čutnost ženskega telesa.
Slika 5: Oblikovanje je stilizirano (lasje, oblačilo), arhaiski nasmešek. Slika 6: Oblikovanje telesnosti je naturalistično (geste oziroma poza telesa poudarjajo telesne podrobnosti, npr. mišice).
(1 točka)
- E) Aleksander Veliki; idealizirane obrazne poteze; čaščenje vladarja.
(Tri navedbe 1 točka.)

4. POZNAVANJE ZGODOVINSKEGA SLOGA – ROMANIKA

- A) Slika 1 – Italija, slika 2 – Nemčija, slika 3 – Francija.
(Vse tri navedbe 1 točka.)
- B) a) Tloris ima največkrat obliko latinskega križa. Večje cerkve so večladijske (praviloma tri- ali petladijske). Glavna ladja je dvakrat tako široka kakor stranske. Na presečišču glavne ladje in transepta, ki je lahko tudi večladijski, se tvori križiščni kvadrat, glavna apsida je polkrožno zaključena, ima krožni obhod in velikokrat tudi radialno nanizane kapele. V zasnovi tlorisa je razviden vezani sistem.
(Tri navedbe 1 točka.)
- b) Za romansko cerkveno arhitekturo je značilna masivna gradnja, uravnoteženost stavbnih volumnov, ki so pregledni in jasni, aditivni način arhitekturne gradnje, stolp ali kupola nad križiščnim kvadratom, polkrožni loki arkad, slepih arkad, oken in vrat, stavbna lupina je sklenjena in zaprta, obokanje je banjasto, zahodno pročelje je največkrat dvostolpno.
(Tri navedbe 1 točka.)
- C) Timpanon ali luneta, arhivolte, kapiteli, preklada, delilni steber, ostenje.
(Tri navedbe 1 točka.)
- D) V luneti je upodobljena Poslednja sodba, na Kristusovi desni so zveličani v raj, na levi angel tehta duše, peklenščki pa porivajo pogubljene v pekel, na prekladi je upodobljeno vstajenje ...
(1 točka)
- E) Stilizacija človeške figure, telo ni anatomsko pravilno oblikovano, zaprtost in sklenjenost kiparskega volumna, statičnost in nerazgibanost figur, gubanje draperije je nenaravno in dekorativno stilizirano.
(Tri navedbe 1 točka.)

5. BENEŠKA RENESANSA

- A) Tizian Vecelli, Giorgione, Giovanni Bellini, Tintoretto.
(Tri navedbe 1 točka.)
- B) Uporaba oljne tehnike, nova barvna skala – žive, žareče barve, slike, presvetljene z lučjo, intenzivna svetloba, ki obliva prizore.
(Tri navedbe 1 točka.)
- C) Motiv *sacra conversazione*, sveti pogovor: Marija z otrokom na prestolu, postavljena v arhitekturno nišo ali pod baldahin, obdana s svetniki, zatopljenimi v kontemplacijo, branje; prizor dopolnjujejo angeli.
(1 točka)
- D) Slika 4, visoka renesansa. Slika je kljub dramatičnosti prizora v vseh pogledih uravnotežena. Kompozicija je harmonična in skladna kljub »stopnjevanju iz telesne mase v breztelesno duševnost, iz nemirnega gibanja v večno mirno bitje«. Barve so močne in žareče, a uravnotežene. Figure so oblikovane proporcionalno, skladno. Sliko preveva zadržana čustvenost.
(Tri navedbe 1 točka.)
- E) Slika 2.
Nova kompozicijska shema: beg v prostor, žanrska zasnova prizora, temna barvna skala.
(Tri navedbe 1 točka.)
- F) Venera. Slika 1: Giorgionejeva Venera je idealiziran akt brez deformacij, nasprotje gladkosti telesa predstavlja zmečkana draperija; je odmaknjena, v naravo potopljena speča Venera, prikrita s tančico sramežljivosti, brez stika z gledalcem.
Slika 3: Telo Tizianove Venere je upodobljeno bolj realistično. Upodobitev je bližje modelu; akt je zaznamovan z erotičnostjo, kakor povabilo k ljubezni. Venera s pogledom išče stik z gledalcem.
(1 točka)

6. PREPOZNAVANJE UMETNIKA IN NJEGOVIH DEL

- A) Gian Lorenzo Bernini, barok.
(1 točka)
- B) Razgibanost, dinamične postavitve figur, polno upodabljanje telesnosti, monumentalnost, prepletanje vseh zvrsti umetnosti, ki se združujejo v idealu celostne umetnine, mešanje najraznovrstnejših materialov, vključevanje igre svetlobe in senc in uspešno vključevanje materializirane luči, poseben obrazni patos ...
(Tri navedbe 1 točka.)
- C) Slika 1 – portretno doprsje, slika 5 – nagrobnik, slika 6 – vodnjak.
(Tri navedbe 1 točka.)
- D) Apolon in Dafne. Zgodba upodablja eno od številnih Apolonovih ljubezni. Apolon je vztrajno zasledoval nimfo Dafno. Ko se jo je končno dotaknil in jo želel ujeti, se je pod njegovimi rokami spremenila v lovorjevo drevo.
(1 točka)
- E) V kapeli se prepletajo slikarstvo, kiparstvo in arhitektura v nedeljivo celoto. Prostor je celovito zastavljen kot sveto gledališče. Dogajanje na oltarju dopolnjuje svetloba, ki od naravne prehaja k materializirani. Celoto dopolnjuje harmonično bogastvo najrazličnejših materialov.
(Tri navedbe 1 točka.)
- F) Vodnjak se imenuje Vodnjak štirih rek. Štiri bradate moške figure predstavljajo štiri svetovne veletoke: Nil, Ganges, Rio de la Plata in Donava. Veletoki hkrati predstavljajo tudi štiri takrat znane celine. Vsaka od personifikacij ima ob sebi tudi svojo rastlino in žival.
(1 točka)

7. UMETNOST 19. STOLETJA

- A) Slika 2 – neoklasicizem, slika 4 – historični slog, slika 5 – secesija.
(Tri navedbe 1 točka.)
- B) Secesijska arhitektura se želi odcepiti od prevladujoče historično zaznamovane arhitekture. Ustvarijo nov slog, ki temelji na novih ornamentalnih vzorcih: vegetabilni in geometrijski ornamentiki. Značilna je uporaba novih materialov: steklo, železo, keramika in posebna barvna skala (zlata, zelena, bela ...).
(Tri navedbe 1 točka.)
- C) Bidermajer je predvsem kulturnozgodovinski pojem, ki ponazarja odnos do življenja. Je obdobje, ki zaznamuje čas med restavracijo 1815 in revolucijo leta 1848. Je konservativno obdobje lažnih družinskih vrednot in meščanske idile. Središče celotnega dogajanja je meščanski salon z vso svojo opremo – tipično pohištvo, blago cvetličnih vzorcev, značilni nakit, šopki ... Slikarstvo je omejeno na idealizirane, sentimentalno zaznamovane portrete tega časa in idealizirane krajine ... Obdobje je geografsko značilno za Srednjo Evropo.
(1 točka)
- D) Prevladujeta krajina (slika 1) in portret (slika 6).
(Dve navedbi 1 točka.)
- E) Pogreb v Ornansu. Slikar emocionalno intenzivni dogodek naslika hladno, neprizadeto kakor vsakdanje, žanrsko dogajanje. Barvna skala je umirjena, zadržana, temnih, rjavo črnih barvnih tonov. Figure na sliki so upodobljene zelo realistično, na sliki je okoli 50 portretov Courbetovih sovaščanov iz vasi Ornans.
(1 točka)
- F) Slika 7 – Jakopič, in slika 8 – Monet. Zanimalo ju je spreminjanje svetlobe in luči na istem predmetu, želela sta ujeti spreminjajočo se atmosfero.
(Vse navedbe 1 točka.)

8. PREPOZNAVANJE UMETNIKA

- A) Jože Plečnik; I. Vurnik, M. Fabiani.
(1 točka)
- B) Dunaj, Praga in Ljubljana.
(1 točka)
- C) Na Zacherlovi hiši je opazna še povezava z arhitekturnimi elementi dunajske secesije in Wagnerjeve šole; vogalna stavba je obložena z vertikalnimi pasovi granitnih plošč in palic, v pritličju je stavba odprta z velikimi steklenimi površinami, vrhnji pas pa je spremenjen v zanimiv dekorativni friz, tvorijo ga moške figure, ki podpirajo oziroma nosijo streho ...
(1 točka)
- D) NUK (slika 4), Žale (slika 5), ljubljanska tržnica (slika 6).
(Tri navedbe 1 točka.)
- E) Propileje.
(1 točka)
- F) Slovenski parlament.
(1 točka)

9. SLOVENSKA UMETNOST 20. STOLETJA

- A) Portret, avtoportret.
Sliki 10, 12 ali 15.

(Obe navedbi 1 točka.)

- B) Slike 9, 12, 13.
Ekspresionizem kot močna čustvena izraznost, poudarjeno se zavzemajo za duhovno prenovu umetnosti, forma upodobitve je deformirana, popačena; barve so samosvoje, osebno doživete.

(Vse navedbe 2 točki.)

- C) Avgust Černigoj: Srečko Kosovel, konstruktivizem.

(Tri navedbe 1 točka.)

- D) Jakob Savinšek. Počasen proces k abstrahiranju je viden skozi geometrijsko poenostavljanje form, vpeljavo predrtih form in notranjih prostorov. Forme so abstraktnejše, a še zmeraj antropomorfne.

(1 točka)

- E) Slika 10 – Stupica: svet intime, otroška risba, barva se umiri, zadržan kolorit.
Slika 15 – Pregelj: svet medčloveške tragike in nasilja, izrazna moč barve, poudarjena ekspresivnost.

(Poimenovanje in dve razliki 1 točka.)